

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2011 m. rugpjūčio 11 d.

Lietuvos ekonomika toliau sparčiai auga – 2011 m. antrąjį ketvirtį, išankstiniais duomenimis, realusis BVP per metus padidėjo 6,1 proc. Lietuvos ekonomikos atsigavimą skatina auganti vidaus paklausa, o išorės paklausa įtaka nebestiprėja. Jau kelis ketvirčius iš eilės auga sukuriamoji pridėtinė vertė su vidaus ekonomine raida susijusiose veiklos rūšyse, tokiose kaip statyba, prekyba, finansinis tarpininkavimas. Daugelyje iš šių veiklos rūšių pastebima vis daugiau tiek laisvų, tiek užimtų darbo vietų. Vidaus paklausa stiprėjimą patvirtina jau daugiau nei pusmetį sparčiau augantis vidaus rinkoje parduotos pramonės produkcijos rodiklis. Tuo pat metu išorės paklausa neberodo stiprėjimo tendencijų. Dėl pakilusių žaliavų kainų ir dėl gamybos sutrikimų po gaivalinės nelaimės Japonijoje pasaulio ekonominis augimas sulėtėjo. Mažesnė importo paklausa pastebima ir kai kuriose Lietuvos pagrindinėse užsienio prekybos šalyse partnerėse, būtent, Lenkijoje ir Vokietijoje. Tokia ekonominių rodiklių raida atitinka ankstesnius Lietuvos banko vertinimus, todėl Lietuvos ekonominio augimo prognozės keičiamos nedaug. Prognozuojama, kad realusis Lietuvos BVP 2011 m. padidės 6,2 proc., o 2012 m. – 4,8 proc.

Ėmęs augti praėjusių metų pabaigoje, stiprėja realusis privatusis vartojimas, taip pat gerėja vartotojų lūkesčiai. Turimi mažmeninės prekybos duomenys rodo, kad realusis privatusis vartojimas, š. m. pirmąjį ketvirtį augęs daugiau nei ankstesnįjį, pastebimai toliau kyla. Pokyčiai darbo rinkoje tebėra lėti, vartojimą lemia pagerėję namų ūkių finansinės padėties ir šalies ekonominės būklės lūkesčiai. Privačiam vartojimui augant šiek tiek daugiau nei tikėtasi, numatomas kiek stipresnis jo kilimas artimiausiu prognozuojamuoju laikotarpiu. Tikimasi, kad šis vartojimas 2011 m. paaugs 6,1 proc., o 2012 m. – 5,2 proc.

Atsigauna investicijos į bendrojo pagrindinio kapitalo formavimą. Ankstesniais ketvirčiais investicijos daugiausia augo valstybiniame sektoriuje, o š. m. pradžioje investicijos pasistiebė ir privačiame. Privačiame sektoriuje investuojama tiek į statinius – jų statybą ir rekonstrukciją, tiek į mašinas ir įrenginius. Šalyje ypač gausėja investicijų į transporto priemones. Šios investicijos patyrė didžiausią nuosmukį sunkmečio laikotarpiu, o atsigaunant transporto sektoriui, šiuo metu pastebimas spartus jų augimas. Investicijų į mašinas ir įrenginius augimas yra susijęs su kurį laiką augančia pramone ir išaugusiu gamybinių pajėgumų panaudojimo lygiu, kuris artėja link prieš sunkmečio laikotarpį buvusio lygio. Stiprus investicijų ūgtelėjimas atitinka ankstesnius vertinimus. Atnaujintose prognozėse tikimasi tolesnio investicijų didėjimo visu prognozuojamuoju laikotarpiu, tiesa, nuosaikesniu tempu.

Ūkio atsigavimą rodo ir gerėjanti padėtis Lietuvos darbo rinkoje: pirmą kartą po beveik trejų metų pertraukos dirbančiųjų per metus pagausėjo, o bedarbių – sumažėjo. Nors statyboje dirbančiųjų mažiau nei prieš metus, jų pagausėjo pramonėje ir ypač paslaugų sektoriuje. Augimą paslaugų sektoriuje labiausiai lemia su eksporto plėtra susijusi transporto ir saugojimo veikla – joje dirbančiųjų padaugėjo maždaug penktadaliu. Taip pat prisideda informacijos ir ryšių, švietimo, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veiklos.

Vis dėlto darbo rinka atsigauna gana netolygiai. Tai patvirtina skirtingi užimtumo pokyčiai miestuose ir kaimuose bei vyrų ir moterų. Miestuose jau du ketvirčius iš eilės dirbančiųjų per metus gausėja, bedarbių – mažėja. Kaimuose dirbančiųjų tebėra mažiau, o bedarbių – daugiau nei prieš metus. Dirbančių moterų tebemažėja, o dirbančių vyrų jau nuo 2010 m. pabaigos yra daugiau nei prieš metus. Vis dėlto nuosmukio metu sparčiai augęs vyrų nedarbas yra gerokai didesnis nei moterų.

Didėjant darbuotojų paklausai, atsiranda problema dėl darbuotojų įgūdžių ir darbdavių poreikių neatitikimo. Tebesant nemažam nedarbui, jau kurį laiką daugėja įmonių, kurios kaip jų veiklą ribojantį veiksnių nurodo darbuotojų trūkumą. Atsirandančią įgūdžių ir poreikių neatitikimo problemą iš dalies rodo ir didėjantis laisvų darbo vietų lygis kai kuriose veiklos rūšyse. Tai skatina vidutinio darbo užmokesčio didėjimą šalyje. Numatoma, kad prognozuojamuoju laikotarpiu vidutinis darbo užmokestis toliau augs. 2011 m. jis turėtų padidėti 3,8 proc., o 2012 m. – 5,3 proc. Taip pat prognozuojama, kad toliau, nors ir

pamažu, daugės dirbančiųjų ir mažės neturinčiųjų darbo.

Ūgtelėjus vidaus paklausai, gryojo eksporto raida tampa mažiau palanki. Ją lemia sparčiau už eksportą jau kurį laiką kylantis importas. Importo augimą vis labiau skatina kylanti prekių, susijusių su investicijomis, paklausa. Tuo pat metu prekių, naudojamų gamyboje, importo augimas lėtėja. Tai susiję su mažesniu eksporto augimu, kurio kaita glaudžiai siejasi su tarpinio vartojimo prekių importo raida. Lėtėjantį eksportą lemia kiek vangesnis išorės paklausos augimas kai kuriose iš pagrindinių Lietuvos prekybos partnerių. Tai ypač pasakytina apie lietuviškos kilmės prekių eksportą. Artimiausiu prognozuojamuoju laikotarpiu išorės paklausa turėtų dar šiek tiek sulėtėti, todėl prognozuojamas ir kiek mažesnis eksporto augimas, nei buvo stebima iki šiol. Realusis prekių ir paslaugų eksportas turėtų augti 12,0 proc. 2011 m. ir 5,7 proc. 2012 m.

Didėjantis prekybos ir pajamų deficitas lemia neigiamą einamosios sąskaitos balansą. Prekybos deficitas pamažu didėja dėl sparčiau augančio prekių importo. Gerokai didesnis nei prieš metus pajamų deficitas atspindi šoktelėjusį užsienio investuotojų Lietuvoje uždirbtą pelną. Priešingai nei 2010 m., šiemet didžioji šio pelno dalis reinvestuota ir tik nedidelė jo dalis išmokėta dividendais. Tai rodo didėjantį užsienio investuotojų pasitikėjimą. Teigiamą poveikį einamosios sąskaitos balansui ir toliau turi einamieji pervedimai – ES parama ir emigrantų pervedimai. Taip pat teigiamas yra paslaugų balansas, kurį ypač gerina gausėjančios užsieniečiams suteikiamos kelionių paslaugos.

Metinė infliacija Lietuvoje yra padidėjusi daugiausia dėl smarkiau nei anksčiau brangstančių maisto produktų ir pradėjusių kilti pramoninių prekių ir rinkos paslaugų kainų. Maisto brangimas lemia didžiąją dalį – daugiau nei pusę – visos infliacijos Lietuvoje ir siejasi su pasaulio rinkose kylančiomis maisto žaliavų kainomis. Grynoji infliacija, kurią lemia pramoninių prekių ir rinkos paslaugų kainos, labiausiai siejasi su vidaus paklausa, todėl buvo labai sumažėjusi nuosmukio laikotarpiu, bet pastaruoju metu didėja. Jos poveikis bendrajai infliacijai kol kas nėra didelis, tačiau sparčiau atsigauvant privačiam vartojimui gali pastebimai didėti. Kitos vartotojų krepšelio sudedamosios dalys – administruojamosios kainos ir degalai – taip pat prisideda prie bendrosios metinės infliacijos. Pastaruosius keletą mėnesių degalai pigo, tačiau metinis jų pabrangimas tebėra nemažas. Dėl anksčiau brangiųjų naftos produktų kyla importuojamų gamtinių dujų kaina ir tai veikia administruojamąsias kainas. Jos per metus ūgtelėjo daugiausia dėl pastaruoju metu nuolat brangstančios šiluminės energijos. Tiek su išorės veiksniais, tiek su vidaus ekonomine raida susijusios kainos kyla daugiau nei buvo tikėtasi. Todėl numatoma kainų raida peržiūrėta. Prognozuojama, kad 2011 m. vidutinė metinė infliacija Lietuvoje sudarys 4,4 proc., o 2012 m – 4,1 proc.

Keletas veiksnių gali lemti ir kitokią realiojo sektoriaus ir kainų raidą Lietuvoje. Nepalankiai Lietuvos išorės paklausą gali veikti tebevykstanti ir ateityje vyksianti fiskalinė konsolidacija kai kuriose ES šalyse. Neigiamos įtakos pagrindinių Lietuvos prekybos partnerių ekonominei raidai gali turėti ir prastesni išsivysčiusių pasaulio valstybių (JAV, Jungtinės Karalystės, Japonijos) makroekonominiai rodikliai. Mažesnė išorės paklausa turėtų tiesioginės įtakos atvirajam Lietuvos ekonomikos sektoriui, o netiesioginės – ir uždarojo ekonomikos sektoriaus veiklos rūšims. Kitokią ekonomikos raidą galėtų lemti ir tebesitęsiantys dideli energijos ir maisto produktų kainų svyravimai.

Daugiau informacijos rasite „Lietuvos ekonomikos raidos ir perspektyvų“ pristatyme.

NUMATOMA LIETUVOS EKONOMIKOS RAIDA 2011–2012 M.

	2011 m. rugpjūčio mėn. prognozė			2011 m. gegužės mėn. prognozė		
	2010	2011*	2012*	2010	2011*	2012*
Kainų ir sąnaudų kaita (procentai, pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija (apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą)	1,2	4,4	4,1	1,2	3,8	3,9
BVP defliatorius	2,1	5,6	4,0	2,1	5,5	3,4
Darbo užmokestis (kompensacija vienam dirbančiajam)	-0,1	3,8	5,3	-0,1	2,9	5,4
Importo defliatorius	9,2	13,6	2,6	9,2	11,4	2,5
Eksporto defliatorius	10,9	12,6	2,4	10,9	11,8	2,3
Ekonominis aktyvumas (lyginamosiomis kainomis, procentai, pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas**	1,3	6,2	4,8	1,3	5,6	4,8
Privačiojo vartojimo išlaidos	-4,5	6,1	5,2	-4,5	5,3	4,8
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	-3,4	-0,4	2,9	-3,4	-1,1	2,5
Bendrojo pagrindinio kapitalo sudarymas	0,0	17,7	11,7	0,0	17,9	11,3
Prekių ir paslaugų eksportas	17,4	12,0	5,7	17,4	11,1	5,0
Prekių ir paslaugų importas	17,9	14,9	6,2	17,9	13,9	5,5
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis, procentai, palyginti su darbo jėga)	17,8	15,5	13,0	17,8	15,5	13,2
Užimtieji (procentai, pokytis per metus)	-5,1	2,3	2,7	-5,1	2,7	2,6
Išorės sektorius (procentai, palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	-0,7	-3,0	-4,2	-0,7	-2,7	-3,2
Einamosios sąskaitos balansas	1,8	-1,5	-2,7	1,8	-1,2	-1,8
Einamosios ir kapitalo sąskaitos balansas	4,5	0,9	-0,6	4,5	1,2	0,4

* Prognozė.

** | BVP sudėtinės dalis neįtraukti atsargų pasikeitimai.